

BEDRIJFSMANAGEMENTSYSTEEM		LOONBEDRIJF P.PIJNENBURG & ZN.BV TILBURG
Versie 8	Handboek CO₂ prestatieladder	30-10-2018

Dit handboek CO₂ prestatieladder is een onderdeel van het bedrijfsmanagementsysteem. Daar de inhoud jaarlijks geactualiseerd wordt, is dit stuk onderdeel van de managementreview. Dit handboek CO₂ prestatieladder (inclusief de emissie-inventaris), de CO₂ audit en managementreview worden opgesteld door H. de Gooijer (Q-Support) op basis van informatie en onder verantwoordelijkheid van P. Pijnenburg (toetsing en vrijgave). De registraties (inkoop, verbruik, etc.) in dit stuk lopen tot 1-7-2018.

1. Inleiding

Pijnenburg heeft als onderdeel van het beleid maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid hoog in het vaandel staan. Net als ieder ander bedrijf is het niet meer dan logisch om verantwoordelijkheid te nemen en zo een steentje bij te dragen aan mens, milieu en maatschappij.

Scope van werkzaamheden:

Aannemen en uitvoeren van loon-, grondverzet-, transport- en cultuurtechnische werkzaamheden.

Als onderdeel van dit beleid is besloten Pijnenburg te certificeren volgens de CO₂ prestatieladder. Doel is om de relatieve uitstoot van CO₂ te verlagen.

De CO₂ prestatieladder is een instrument om bedrijven te stimuleren tot CO₂ bewust handelen. Het gaat daarbij vooral om kennis van de eigen CO₂ emissie, maatregelen om deze emissies te reduceren, daarover te communiceren en samen te werken met andere partijen op het gebied van reductie initiatieven.

CO₂ besparen doen we samen en het is dan ook van belang dat iedereen zijn/haar bijdrage hieraan levert. Niet alleen in gedrag maar ook ideeën of suggesties zijn meer dan welkom!

2. Organisatorische grenzen en CO₂ organisatie

De organisatorische grenzen zijn bepaald volgens de laterale methode en betreft 2 gecertificeerde bedrijven:

Startbedrijf (deel S): P.PIJNENBURG & ZN. BV KvK: 18011086

Concernbedrijf: PIJNENBURG Onroerend Goed BV, KvK: 17247658 (buiten beschouwing)

Concernbedrijf: H. Nouwens, KvK: (buiten beschouwing)

Het betreft hier één vestiging op één locatie:

Rielseweg 828

5032 SC Tilburg

Buiten beschouwing: maken geen deel van de 80% inkoop van Startbedrijf: P.PIJNENBURG & ZN. BV en maken daarmee geen onderdeel uit van deel L.

Binnen de organisatie is de directie de trekker van het CO₂ beleid. Vanuit administratief oogpunt wordt zij ondersteund door de administratie (o.a. registratie, verwerking van gegevens) en de KAM medewerker (o.a. opstellen handboek, aanleveren informatie, opstellen toolboxen).

BEDRIJFSMANAGEMENTSYSTEEM		LOONBEDRIJF P.PIJNENBURG & ZN.BV TILBURG
Versie 8	Handboek CO₂ prestatieladder	30-10-2018

3. Inventarisatie energiestromen en energieverbruikers

Scope 1 emissies zijn directe CO₂ emissies. Het zijn emissies die veroorzaakt worden door de eigen organisatie, zoals emissies door eigen gasgebruik en emissies door het eigen wagenpark.

Scope 2 zijn energie- indirecte emissies. Het betreffen emissies die ontstaan door de opwekking van de elektriciteit die de organisatie gebruikt, zoals emissies door centrales die deze elektriciteit leveren. Daarnaast worden emissies als gevolg van zakenreizen tot deze scope gerekend.

Scope 3 zijn de overige indirecte emissies. Deze emissies zijn een gevolg van de activiteiten van het bedrijf, maar komen voort uit bronnen die geen eigendom zijn, noch beheerd worden door het bedrijf.

De uitstoot van CO₂ bij Pijnenburg komt voort uit een aantal bronnen:

Scope 1: (directe emissie)

- Dieserverbruik materieel (kranen, trekkers, pick-up, auto's, rest)
- Aspen benzine voor motorisch handgereedschap

Scope 2: (indirecte emissie)

- Kantoor werkplaats: elektriciteitsverbruik en gas
- Gedeclareerde zakelijke km met privé auto: niet van toepassing

De verbruiksgegevens worden verkregen middels de facturatie van de betreffende leveranciers. De afstanden die gereden worden zijn veelal in een straal van ca. 30 km, daarnaast de draaiuren op locatie. Gezien de verhouding gereden kilometers en draaiuren op locatie (weinig gereden kilometers tegen veel draaiuren) is een registratie en berekening van CO₂ productie per kilometer niet representatief.

Indien er projecten zijn waarbij een voordeel op de inschrijving op basis van CO₂ is verkregen, dan vindt er registratie op projectniveau plaats, indien van toepassing zal dit alleen Scope 1 uitstoot zijn.

BEDRIJFSMANAGEMENTSYSTEEM		LOONBEDRIJF P.PIJNENBURG & ZN.BV TILBURG
Versie 8	Handboek CO₂ prestatieladder	30-10-2018

4. De CO₂ inventarisatie (de CO₂ Footprint)¹

De inventarisatie is uitgevoerd op basis van facturen en (meter)opnames. CO₂ emissie inventarisatie: kalenderjaar 2018 tot 1-7 (2014 is referentie jaar). Weergave hieronder is voor een half jaar!

Categorie	Scope	Gegevens	Eenheid	Aantal	CO ₂ -factor WTW	Ton CO ₂	Percentage van totaal
Gasverbruik	1	Werkplaats en kantoor	m ³	1400	1.884	2,6	1
Elektraverbruik (100% wind)	2	Werkplaats en kantoor	kWh	10235	0	0	
Materieel /auto's	1	Diesel	ltr	71421	3.23	230,7	95
Adblue	1	Adblue	ltr	683	0	0	
Benzine E95	1	Euro 95	ltr	119	2.74	0,3	0,1
Aspen /Clean life	1	Benzine	ltr	0	2.780	0	
Aanvoer dieselolie, ca. 25 per jaar	3	X km	km		3.23		
Leverancier machineonderhoud	3	X km	km		3.23		
Leveranciers alg	3	X km	km		3.23		
Uitbesteed werk	1	Ltr diesel	ltr	3000	3.23	9,7	3,9
Woon-werkverkeer medewerkers	3	X km	km				
CO ₂ emissie scope 1 en 2 in tonnen 2018						242,6	100%

Onzekerheid:

Gas en elektra: de vaststelling is op basis van jaaropgaaf, foutratio is minder dan 5%/jaar.

Diesel: er wordt geen rekening gehouden met hoeveelheid diesel in de tank aan het begin en het eind van het jaar. Dit kan een afwijking opleveren van ca. 5000 liter (ca. 2,4 %/jaar).

Uitsluiting: koude middelen (in airco van transportmiddelen), geen verbranding van biomassa.

Gezien het feit dat de uitstoot onder de 2.000 ton (projecten) en 500 ton (kantoor/werkplaats) per jaar blijft, valt Pijnenburg in de categorie "klein bedrijf".

De grootste uitstoot komt voort uit de directe activiteiten van de organisatie, dat zijn activiteiten waar de organisatie zelf de hand in heeft.

¹ Op de emissie inventarisatie is geen externe verificatie uitgevoerd door een erkende verifiërende instelling. De emissie inventarisatie is uitgevoerd conform de relevante eisen van 7.3 van 14064-1

BEDRIJFSMANAGEMENTSYSTEEM		LOONBEDRIJF P.PIJNENBURG & ZN.BV TILBURG
Versie 8	Handboek CO₂ prestatieladder	30-10-2018

Overige uitstoot is van een relatief beperkte omvang en zal in het kader besparingsopties slechts een minimale invloed hebben op totale uitstoot.

De emissie per fte is 40,4 ton CO₂ per fte (gemiddelde bezetting over het jaar in fte).

5. Inventarisatie reductiemogelijkheden

Het beleid omgaan met energie is altijd al een beleid geweest, echter het specifiek registreren ten behoeve van een jaarlijkse en halfjaarlijkse CO₂ inventarisatie is nog niet uitgevoerd.

Om een beter zicht te krijgen op de energiestromen zijn een aantal acties opgenomen in de actieplannen:

Te nemen actie	Door	Planning	Opmerkingen
2018: Registeren van de meterstanden	Administratie	1-1-2019	
2016: Overwegen om de dieseltank te voorzien van een registratiesysteem om zo inzicht te krijgen in verbruik per middel.	Directie	gereed	
Gedrag medewerkers beïnvloeden	Directie	doorlopend	Tijd, toolbox
2017: Bij vervanging van machines bewust de CO ₂ productie een rol laten spelen in de besluitvorming	Directie	doorlopend	Div. mach. met AdBlue
2017: verlichting vervangen door Led	Directie	gereed	
2018: Het huidige contract voor levering elektra omzetten naar een groene variant.	Directie	gereed	

6. Vaststellen van ambitieuze doelstellingen en reductiemaatregelen

Doelstelling van de bewustwording van de CO₂ uitstoot is om met gerichte acties de uitstoot te verlagen. Hiervoor zal Pijnenburg jaarlijks doelstellingen formuleren die moet leiden tot een relatieve CO₂ verlaging. Relatief in de zin van bv uitbreiding van het machinepark met een nieuwe machine, zal leiden tot meer CO₂ productie, echter de aangeschafte machine kan wel een lagere CO₂ uitstoot dan de reeds bestaande. Op deze wijze wordt relatief dan toch een besparing gerealiseerd. Een tweede relativering is de omzetontwikkeling: meer omzet (werk) zal leiden tot meer CO₂ uitstoot. Om zicht te krijgen op de echte besparing is inzicht in het verbruik per machine noodzakelijk. Alleen zo is de lijn van besparing te monitoren. De uitstoot zal op diverse manieren in kaart worden gebracht:

1. Uitstoot CO₂ totaal voor het bedrijf
2. Uitstoot CO₂ scope 1
3. Uitstoot CO₂ per medewerker

Om verder invulling te kunnen geven aan een meer betrouwbare monitoring van de reductiemaatregelen is in eerste instantie een meer expliciete methode van meten noodzakelijk.

Daarnaast is er op korte termijn een reductie te behalen bij de inkoop van energie: van 'grijze' stroom naar schone stroom. Gerealiseerd in begin 2016, echter vraag is nog niet beantwoord of stroom ook gecertificeerd groen is, inmiddels is in 2018 een certificaat verkregen van Total, met de verklaring dat het 100% groene stroom betreft.

Een tweede inkoopvoordeel is te behalen bij de aanschaf van nieuw materiaal: meer dan in het verleden de factor CO₂ een rol laten spelen bij de keuze van nieuwe middelen/machines: gerealiseerd en doorlopende actie.

Van 2015/2016 is de ambitie om niveau 3 van de CO₂ prestatieladder te behalen. Gerealiseerd in januari 2016.

Onderdeel van deze ambitie is dat de CO₂ uitstoot wordt geregistreerd en gecommuniceerd, intern en extern: gerealiseerd.

BEDRIJFSMANAGEMENTSYSTEEM		LOONBEDRIJF P.PIJNENBURG & ZN.BV TILBURG
Versie 8	Handboek CO₂ prestatieladder	30-10-2018

Doordat het grootste deel van de CO₂ uitstoot gerelateerd is aan de directe werkzaamheden dient een reductie wel overwogen geformuleerd te worden. Voor de komende 5 jaar wordt ingezet op een reductie tussen de 1 en 1,5 % per jaar. Dit zal voor meer dan 90% gerealiseerd moeten worden in besparing op het diesel verbruik.

Concretisering van de reductie ambitie voor **scope 1** voor periode 2015 tot en met 2020:

- Diesilverbruik materieel (kranen, trekkers, pick-up, auto's, rest): uitstoot verlagen met 1% per jaar
- Aspen/Clean life benzine voor motorisch handgereedschap: uitstoot verlagen met 2% per jaar

Resultaat 2018: het diesilverbruik is iets gedaald. Echter de omvang van de werkzaamheden zijn niet verminderd, eerder toegenomen, o.a. door de werkzaamheden voor Nouwens. Verder:

- Kraan op werklocatie laten staan en met auto op en neer rijden
- Nieuwe vrachtwagen (AdBlue)
- Nieuwe tractor NH, nieuwe kraan (AdBlue)
- Afstoten oudere machines: vrachtwagen, kraan, tractor
- Aanschaf elektrisch (accu) tuin gereedschap (i.p.v. benzine): elektrische heggenschaar

Scope 2: (indirecte emissie)

- Kantoor werkplaats, elektriciteitsverbruik uitstoot verlagen (indien inkoop van groene stroom: gereed)
- Kantoor werkplaats, gasverbruik: uitstoot verlagen met 2 % per jaar

Resultaat 2018: gasverbruik is relatief lager, o.a. door zachte winter. Contract Elektra is omgezet naar Total, opwekking 100% wind, certificaat voor groene stroom ontvangen.

Bij realisatie van de doelstellingen zou er een reductie te behalen zijn van:

- 2016: 15.7 ton CO₂, is 2.6% van totaal start
- 2017: 6.1 ton CO₂, is 1% van totaal eind 2016
- 2018: 5 ton CO₂, is ca. 1% van totaal 2018

Resultaat 2018: de reductie is 50 ton = 9,4% (naar verwachting, registratie loopt nu tot 1-7-2018).

Toelichting: vooral het diesilverbruik is minder geworden.

Scope 3: (in de keten)

De invloed van Pijnenburg in de keten is vrij beperkt. De grote potentiële verbetering is te behalen bij uitbesteding van werk. Door bij volgende uitbestedingen bewust het CO₂ onderwerp deel te maken van de uitbesteding. Opties zijn o.a.:

- Keuze van onderaannemer: de vestigingsplaats van de onderaannemer (meer of minder aan/afvoer + woon/werk verkeer).
- Materieel van de onderaannemer: meer of minder CO₂ uitstoot, o.a. uitstoot in relatie tot productie. Status van materieel en in te zetten materieel (beschikbaarheid), bv. met een grotere eenheid rijden: minder ritten voor het zelfde volume/gewicht.
- 2018: substantieel minder uitbesteed.

Inkoop:

- Door minder inkooporders te plaatsen, minder ritten voor aanvoer. Dit door inkopen op te sparen en te verzamelen op één order.
- 2018: geen meetbaar resultaat

Bij realisatie van de doelstellingen zou er een reductie te behalen zijn van:

- Eerste jaar: 2.1 ton CO₂, is 2.% van totaal uitbesteed werk
- Tweede jaar: 2 ton CO₂, is 2% van totaal eind 2016

BEDRIJFSMANAGEMENTSYSTEEM		LOONBEDRIJF P.PIJNENBURG & ZN.BV TILBURG
Versie 8	Handboek CO₂ prestatieladder	30-10-2018

Resultaat 2018: het uitbesteed werk is sterk gereduceerd. Van 71 naar ca. 20 ton CO₂. (jaarbasis).

Ambitie 2018: niveau 5 gaan behalen, onderdeel van deze ambitie is om een keten analyse op te stellen. 28-11-2018 is de certificeringsaudit gepland.

Jaarlijks worden de behaalde resultaten en doelstellingen geactualiseerd.

7. Energiemanagementplan

Om grip te krijgen op de CO₂ uitstoot is meten en registreren een eerste vereiste. Om een betrouwbare monitoring te krijgen is de organisatie aangepast en zijn de volgende taken geïntroduceerd:

- Ieder half jaar de meterstanden opnemen (uitvoering: de directie)
- Het diesilverbruik inzichtelijk maken: diesilverbruik per machine is nu inzichtelijk. Indien van toepassing kan zo ook het diesilverbruik voor een specifiek project geanalyseerd worden. Indien er met een machine voor meerdere projecten op een dag gewerkt wordt, dan wordt op basis van bestede draaiuren een verdeling gemaakt.
- Bewustwording medewerkers (uitvoering directie, ondersteuning door KAM adviseur. Middel o.a.: toolbox). Iedereen heeft een bijdrage in de CO₂ uitstoot. Onder het motto van alle beetjes helpen, wordt aan iedereen een bijdrage verwacht in de reductie, enkele voorbeelden:
 - Verlaat je een ruimte: doe het licht uit
 - Laat de deur van de werkplaats niet openstaan als de kachel aan staat
 - Machines niet onnodig stationair laten draaien
 - Een kraan verbruikt relatief veel diesel met rijden, rustig rijden kan dus een besparing opleveren
- Jaarlijkse evaluatie van doelstellingen, CO₂ uitstoot, etc. Waarbij mutaties worden gemotiveerd.

De primaire uitvoering ligt bij de directie. Deze wordt daarbij ondersteund door de administratief medewerker (o.a. verwerken van registraties) en de KAM adviseur.

8. Communicatie: intern en extern

Plannen hebben pas effect als ze ook worden gedeeld met de betrokkenen. Binnen Pijnenburg worden de reguliere informatiekanalen gebruikt (**interne communicatie**):

- Toolboxmeeting (info door KAM, presentatie directie)
- Informatie in de kantine (info door KAM, presentatie directie)
- Persoonlijk aanspreken van medewerkers op hun gedrag (door directie)

Momenten van communicatie:

- Bij de start van het reductieprogramma (wat wordt van wie verwacht en hoe moet je dat gaan doen)
- Door het jaar heen:
 - de reductie maatregelen actueel houden (herinnering middels posters, aanspreken medewerker)
 - de voortgang delen met de medewerkers (middels toolbox, dan wel publicatie in kantine)
- Op die momenten waarbij van de medewerkers een aangepast gedrag, dan wel een nieuwe bijdrage wordt verwacht. (methode passend bij de verwachte actie: poster, toolbox, aanspreken medewerker(s))

Naast betrokkenheid en medewerking van eigen medewerkers is het van toegevoegde waarde om de externe partijen te informeren (**externe communicatie**) betreffende plannen en gerealiseerde resultaten. De gekozen momenten en methoden zijn afgestemd op de doelgroep.

BEDRIJFSMANAGEMENTSYSTEEM		LOONBEDRIJF P.PIJNENBURG & ZN.BV TILBURG
Versie 8	Handboek CO₂ prestatieladder	30-10-2018

Resultaat 2018: middels log-/handboek op de website worden derden geïnformeerd over de voortgang, intern middels publicatie in kantine.

Leveranciers en onderaannemers:

Om ook de keten haar bijdrage te laten leveren in de reductie van CO₂ worden leveranciers op verschillende momenten beoordeeld, dan wel aangesproken op hun CO₂ uitstoot.

- Leveranciersselectie: bij selectie van een leverancier laten mee wegen hoe de betreffende leverancier omgaat met de uitstoot van CO₂. Hoe hoger het CO₂ bewustzijn van de leverancier is, hoe hoger die leverancier scoort in de selectie.
- Bestaande relatie: bij nieuwe koopmomenten vragen naar de CO₂ uitstoot en vragen of zij bewust sturen op reductie (bv keuze producten, transport).
- Leveranciersbeoordeling: relevante leveranciers beoordelen op CO₂ uitstoot.

Opdrachtgevers:

Opdrachtgevers/klanten/afnemers worden actief geïnformeerd indien er opdrachten zijn waarbij CO₂ management een onderdeel is van de gunning. Bij specifieke projecten kan een hogere reductie ambitie neergelegd worden, de mogelijkheid hiertoe is afhankelijk van het type project en zal per project opnieuw bekeken worden. Periodiek (minimaal 2 maal per jaar) worden opdrachtgevers, waarbij een CO₂ gunningsvoordeel is behaald, geïnformeerd over de voortgang. Dit verder binnen de kaders van het contract.

Resultaat 2018: geen projecten gerealiseerd waarbij een CO₂ voordeel van toepassing is, wel een lopende aanbesteding met CO₂ voordeel.

9. Communiceren via internet

Naast alle vormen van direct communiceren met de betrokken partijen, wordt ook een indirecte methode ingezet. Middels de eigen website van Pijnenburg is het CO₂ management te volgen, op de website worden de in de norm verplicht gesteld documenten gepubliceerd.

Op de website van SKAO wordt de daar gevraagde informatie gepubliceerd.

Voor beide sites: indien daar gepubliceerde informatie wordt aangepast, dan dienen deze wijzigingen binnen 4 weken te worden doorgevoerd op de site.

10. Participatie

Samenwerken aan CO₂ reductie levert vaak meer op dan dit alleen uit te voeren, onderdeel van de CO₂ reductiemaatregelen is een actieve deelname aan een sector of keten initiatief. Pijnenburg neemt deel aan het sectorinitiatief "Sturen op CO₂", georganiseerd door CUMELA Nederland. Doormiddel van het delen van o.a. besparingsvoorstellen op brandstofverbruik (ruim 80 % van CO₂ uitstoot).

Resultaat 2018: Peter Pijnenburg heeft in juni deelgenomen aan sectorinitiatief "Sturen op CO₂", georganiseerd door CUMELA Nederland. De besproken onderwerpen en de presentielijst is beschikbaar.

Er is door de directie samen met de KAM functionaris gekeken naar andere/nieuwe initiatieven op gebied van participatie (o.a. op website SKAO, BMWT: het nieuwe draaien, het nieuwe rijden), echter dat heeft geen nieuwe inzichten opgeleverd. Besloten is om ook voor 2019 deel te blijven nemen aan het sectorinitiatief "Sturen op CO₂", georganiseerd door CUMELA Nederland.

BEDRIJFSMANAGEMENTSYSTEEM		LOONBEDRIJF P.PIJNENBURG & ZN.BV TILBURG
Versie 8	Handboek CO₂ prestatieladder	30-10-2018

11. Ketenanalyse

Om invulling te geven aan trede 5 van de prestatieladder is er een ketenanalyse voor groenafval opgezet. De belangrijkste doelstelling voor het uitvoeren van deze ketenanalyse is het identificeren van CO₂-reductiekansen, het definiëren van reductiedoelstellingen en het monitoren van de voortgang.

Op basis van het inzicht in de scope 3 emissies en de ketenanalyse wordt een reductiedoelstelling geformuleerd. Binnen het energiemanagementsysteem dat is ingevoerd wordt actief gestuurd op het reduceren van de scope 3 emissies.

Het verstrekken van informatie aan partners binnen de eigen keten en sectorgenoten die onderdeel zijn van een vergelijkbare keten van activiteiten is hier nadrukkelijk onderdeel van. P. Pijnenburg zal op basis van deze ketenanalyse stappen ondernemen om partners binnen de eigen keten te betrekken bij het behalen van de reductiedoelstellingen.

Het doel van deze ketenanalyse is om te onderzoeken in hoeverre de keuze voor een andere verwerker met een andere verwerkingsmethode invloed heeft op de totale CO₂ uitstoot in de keten.

Voor deze analyse wordt gekeken naar de mogelijkheid om het groenafval te laten vergisten in plaats van composteren. Met inbegrip van de transportkilometers die gemaakt worden, is er een vergelijking gemaakt van de verschillende opties.

De doelstelling voor 2021 is gezet op 10% vergisten.

- 2018-2019: onderzoek naar mogelijkheden tot vergisten -> 0%
- 2019: 3% groenafval vergisten -> 3%
- 2020: 3% groenafval vergisten -> 3%
- 2021: 4% groenafval vergisten -> 4%